

Werken aan de competenties van leraar-auteur

De leermiddelen zijn op drift. Een groeiend aantal leraren is zelf bezig met het maken van aanvullend of vervangend digitaal lesmateriaal. Dat blijkt in de praktijk vaak niet mee te vallen. De Vereniging van Educatieve Auteurs (VvEA) maakt zich zorgen over de kwaliteit van de groeiende hoeveelheid open leermiddelen en wil daar iets aan doen. Leraren die ook auteur willen zijn, moeten werken aan hun auteurscompetenties.

Af en toe aanvullend lesmateriaal maken hoort bij je beroep. Als leraar weet je niet beter. Maar als je 'lesmateriaal maken' als echte taak erbij hebt, met de bedoeling dat collega's je producten ook gaan gebruiken, dan is er meer aan de hand. Dan ben je naast leraar ook auteur.

Arrangeren en/of schrijven

Op een toenemend aantal scholen in Nederland worden leraren aangemoedigd om zelf leermiddelen te maken, ter aanvulling of vervanging van de in gebruik zijnde schoolboeken. De nieuwe financiering van leermiddelen - de 'gratis' schoolboeken - en het Wikiwijsplan voor een open leermiddelenbank stimuleren deze ontwikkeling.

Diverse groepen van scholen zijn sinds enkele jaren bezig met het samenstellen van gezamenlijke digitale leermiddelenbanken. Het maken van leermiddelen wordt 'arrangeren' genoemd, en de maker 'arrangeur', maar deze begrippen getuigen van een te grote bescheidenheid. Het lijkt alsof de leermiddelenmaker zich beperkt tot het selecteren en combineren van bestaand materiaal, zoals afbeeldingen, filmpjes en teksten van internet. In feite komt daar altijd een eigen bijdrage bij, zoals een toelichting, een instructie, een opdracht of een invulschema. En dat selecteren en combineren van materiaal gebeurt nooit zó maar, maar altijd binnen een bepaalde context, vanuit een bepaalde visie en gericht op bepaalde doelstellingen. Ook als de maker zich daar niet zo erg bewust van is.

Hoewel deze leermiddelenmakers veel van hun tijd besteden aan het zoeken en selecteren van bruikbaar materiaal, vindt een essentieel onderdeel van hun auteurswerk plaats als ze bepalen hoe ze het geselecteerde materiaal aanbieden aan de leerling voor wie het leermiddel is bedoeld. Op dat moment gebruikt de maker zijn competenties als auteur, en dat zijn andere competenties dan die van de leraar.

Auteurscompetenties

Om welke competenties gaat het? In 2008 publiceerde de VvEA een competentieprofiel van de educatief auteur, waarin drie niveaus worden onderscheiden: de uitvoerend auteur, de proces- en eindredacteur en de conceptauteur (zie www.educatieveauteurs.nl). De meeste leraar-auteurs

functioneren op het eerste niveau. Voor openleermiddelenmakers geldt dat zij ook op de twee hogere niveaus competent moeten zijn. Bij DigilessenVO.nl bijvoorbeeld hebben enkele leraar-auteurs de taak van eindredacteur. Zij beperken zich tot het controleren van de ingeleverde 'lessen' op vormaspecten. Controle op inhoud en didactiek valt niet onder hun competentie. DigilessenVO heeft ook medewerkers die zorg dragen voor het proces, bijvoorbeeld het regelen van de logistiek van de leermiddelenbank. Daarnaast werkt DigilessenVO nu ook op het derde conceptuele niveau: het maken van kerndoel- of eindtermdekkende leerplannen. Het is de bedoeling dat deze leerplannen gaan fungeren als kader, waarbinnen de aangesloten leermiddelenmakers hun bijdrage in de vorm van hun aparte 'lessen' kunnen aanleveren.

Organisaties zoals DigilessenVO houden zich dus in toenemende mate professioneel bezig met het werk van de educatieve auteur, en daar is niets mis mee, zolang het maar goed gebeurt.

Informereren en scholing

De competenties van de educatief auteur staan centraal tijdens de conferentie *Leermiddelen op drift* (1 oktober 2009 in Tilburg), georganiseerd door de VvEA, hogeschool Fontys Lerarenopleiding Tilburg (FLOT) en SLO (nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling). Aan de orde komen onderwerpen als: hoe competent zijn leraar-auteurs als auteur en welke competenties willen zij in de nabije toekomst ontwikkelen? Ook kunnen deelnemers zich nader informeren over actuele ontwikkelingen in de wereld van leermiddelen of concrete stappen zetten in de ontwikkeling van hun competenties als auteur.

Verstandig omgaan met leermiddelen

De conferentie markeert de ambitie van de VvEA en FLOT om samen een stevige impuls te geven aan de excellentie van leraren en leraren in opleiding in het verstandig omgaan met leermiddelen. In het kader van de lerarencompetenties ontwikkelt FLOT voor de initiële opleiding en nascholing een programma over verstandig selecteren, gebruiken en zo nodig aanvullen van leermiddelen. Ten aanzien van de auteurscompetenties komt er een modulair opgebouwd honours- en nascholingspro-

gramma, gebaseerd op het VvEA-competentieprofiel. Er zijn ook plannen voor de inrichting van een Leermiddelenwerkplaats in FLOT, een service voor leraren in opleiding, leraren en lerarenopleiders, die er terecht kunnen met vragen over leermiddelen. Tijdens de conferentie op 1 oktober kunnen deelnemers hun specifieke scholingsvragen bespreken met VvEA-leden en FLOT-medewerkers. Samen met collega's uit het hele land zullen zij bemerken dat het maken van leermiddelen naast het lesgeven een fantastische creatieve activiteit is. Een vak apart!

Tips voor de leraar-auteur

- **Werk aan je inzicht in actuele kwaliteitskenmerken van leermiddelen, bijvoorbeeld door bestudering van examenopgaven (www.cito.nl) en methodes van diverse uitgeverijen (presentexemplaren).**
- **Blijf op de hoogte van actuele ontwikkelingen in je vakgebied, bijvoorbeeld met publicaties van de landelijke vakdidactische expertisecentra. Zie bijvoorbeeld www.expertisecentrum-economie.nl.**
- **Sluit aan bij de voor je vakgebied geldende karakteristieken, kerndoelen en leerlijnen. Zie bijvoorbeeld het rapport *Beweging in de onderbouw* op www.underbouw-vo.nl.**
- **Streef per leermiddel naar evenwicht tussen de ontwikkeling van kennis, inzicht, vaardigheid en houding en vermeld deze in termen van leerlinggedrag.**
- **Zorg voor voldoende kennis van het auteursrecht. Zie bijvoorbeeld www.leermiddelenplein.nl/vragen-over-auteursrecht/.**
- **Word lid van de VvEA.**
- **Vraag je schoolleiding om financiële ondersteuning van deze deskundigheidsbevordering.**

Tom van der Geugten, voorzitter van de Vereniging van Educatieve Auteurs en hogeschooldocent bij Fontys Lerarenopleiding Tilburg, t.vandergeugten@fontys.nl, www.educatieveauteurs.nl.